

Integrirana zaštita masline

Integrated olive protection

V. Pelicarić, M. Bjeliš, D. Radunić

SAŽETAK

U članku se daje kratak pregled aktualne tematike integrirane zaštite masline.

Ključne riječi: maslina, integrirana zaštita

ABSTRACT

The article gives a brief review of the topical issue of integrated olive protection.

Key words: olive, integrated protection

Integrirana zaštita bilja je po definiciji FAO sustav koji koristi sve ekonomski, ekološki i toksikološki opravdane metode radi održavanja napada štetočinja ispod ekonomskog praga odluke, pri čemu prednost ima korištenje prirodnih čimbenika koji ograničavaju pojavu štetočinja.

Prema shemi integrirane zaštite voćnjaka razlikujemo slijedeće mjere:

- Uzgoj otpornih sorti
- Agrotehničke mjere
- Biološke i biotehničke mjere
- Mehaničke mjere
- Fizikalne mjere
- Kemijske mjere

Iz navedenog je razvidno da kemijske mjere dolaze na kraju, tek kad su iscrpljene sve druge mogućnosti. Međutim, one se također provode prema određenim kriterijima:

- Primjena samo u slučaju prekoračenog praga štetnosti
- Što manji ekološki i toksikološki rizik
- Optimalna tehnika i rok primjene

Integrirana zaštita, dakle, nema za cilj uništavanje štetočinja, nego sprječavanje gospodarskih gubitaka.

Maslinici, kao višegodišnji nasadi predstavljaju složen ekosustav, dakle sklop žive i nežive prirode, koji se može sam obnavljati i regulirati. Integriranim se pristupom zaštititi i ukupnoj proizvodnji nastoji takve odnose održati stabilnim. Stoga, kad god je to moguće, prednost treba dati nekemijskim mjerama. Režidbom se, primjerice, pored regulacije rasta i rodnosti stabla mehaničkim putem odstranjuju neki štetnici (štitaste uši, potkornjaci), a prozračivanjem krošnje umanjuje mogućnost zaraze bolestima (u prvom redu paunovim okom). Lociranje i uništavanje ličinki granotoča u granama masline također predstavlja učinkovitu mehaničku mjeru borbe protiv ovog štetnika.

Kad je riječ o najvažnijim štetnicima masline-maslininoj muhi i maslininom moljcu, ispravan pristup zaštiti podrazumijeva praćenje intenziteta pojave i prognoze napada, što je u domeni nadležnih ustanova. Maslinari pritom, osim preporuka o potrebi i rokovima tretiranja, dobivaju i upute o načinu suzbijanja. Tehnike zatovanih mamaca ili masovnog lova predstavljaju vrlo učinkovite i istovremeno ekološki povoljne metode suzbijanja pri čemu je depozit insekticida u okoliš minimalan ili potpuno izostaje. Ovakvim metodama se ujedno maksimalno poštedeju korisni i indiferentni organizmi biocenoze masline.

Što se tiče zaštite od bolesti, a to se prvenstveno odnosi na paunovo oko kao najvažniju bolest masline, određivanje pragova odluke temelji se i na praćenju klimatskih uvjeta. Kako je riječ o bolesti koja se ne može liječiti, to je od presudne važnosti ispravno odrediti rokove tretiranja pri čemu se proizvođači, pored vlastitih zapažanja trebaju oslanjati na preporuke stručnih službi.

Bez obzira o kojoj se štetočini radilo, pored ispravnog odabira sredstva (ako je kemijsko tretiranje neophodno), treba istaknuti i važnost ispravne dozacije i tehnike primjene sredstva. Potrošnja tekućine po jedinici površine/stablu ovisi, osim o karakteru problema i o osobinama aparata za tretiranje. Ovaj parametar maslinar mora poznavati jer je to uvjet optimalne dozacije i aplikacije sredstva.

Pored biotskih čimbenika (insekti, bolesti, korovi), stresne pojave uzrokuju i oni nežive prirode. To se u prvom redu odnosi na temperaturne šokove, izražene manjkove ili viškove vode, ekstremno jake vjetrove, tuču, ali i utjecaj zagađivača zraka, nagomilavanje štetnih soli i toksičnih teških metala u tlu.

Negativan utjecaj na biljku očituje se na različite načine, najčešće na inhibiciju procesa fotosinteze, poremećaj/izostanak cvatnje, zaustavljanje rasta korijena i mnoge druge metaboličke procese. S obzirom na interakcije stresova, u praksi se ove pojave teško raspoznaju i često pogrešno pripisuju drugim uzrocima, pa je i terapija neprimjerena. Mišljenja smo da bi ovoj problematici intenzivnije trebali prići ukupna struka i proizvođači.

LITERATURA

- Bjeliš M.** 2004. Ocjena pojave i intenziteta napada štetnika masline na maslinarskim područjima u RH tijekom 2003. godine. Međunarodna manifestacija maslinara i uljara Jadrana, Zbornik stručnih radova «Noćnjak 2004» Stručni skup 2. pp.125 – 134. Šibenik, 26-28. Ožujka, 2004.
- Bjeliš M.** 2004. Intenzitet napada štetnika. «Maslina» Časopis za maslinarstvo i uljarstvo br. 1., pp. 44-45.
- Bjeliš M.** 2004. Štetnici mladih maslinika. «Maslina» Časopis za maslinarstvo i uljarstvo br. 2., pp. 44-47
- Radunić D.,** 2004. Ocjena razvoja bolesti masline u 2003. godini. Međunarodna manifestacija maslinara i uljara Jadrana, Noćnjak 2004. Šibenik, 26-28. Ožujka,2004. Zbornik stručnih radova «Noćnjak» Stručni skup 2, pp. 140-144.
- Bjeliš M.,** 2003. Otpornost stolnih sorti maslina na napad maslinine muhe *Bactrocera oleae* Gmel. kao osnova za ekološku proizvodnju. Međunarodna manifestacija maslinara i uljara Jadrana, Noćnjak 2004. Šibenik, 26-28. Ožujka, 2004. Zbornik radova «Noćnjak 2004» pp. 71-73.
- Bjeliš M. i Pelicarić V.** 2003. Sredstva za zaštitu bilja i zaštita masline u ekološkoj proizvodnji. 5. Međunarodna manifestacija maslinara i uljara Jadrana, Noćnjak 2003, Jelsa. Zbornik radova «Noćnjak 2003» pp.62-66.
- Bjeliš M. , Pelicarić V., Masten T., Radunić D.** 2003. Zaraza plodova masline maslininom muhom *Bactrocera oleae* Gmel. na maslinarskim područjima u 2002. godini. Zbornik radova «Noćnjak 2003» pp 66-71.

Pelicarić V. i Bjeliš M. 2002. Mogućnosti suzbijanja maslinine muhe *Bactrocera oleae* Gmel. (Diptera, Tephritidae). Zbornik radova «Noćnjak» 2002. Biograd na moru, pp. 25-31.

Adresa autora – Author's address:

Dr. sc. Vladimir Pelicarić,
mr. sc. Mario Bjeliš,
Dražen Radunić, dipl. ing.
Zavod za zaštitu bilja u poljoprivredi i šumarstvu RH

Primljeno – Received:

10. 04. 2005.